

<b>Mater:</b> Hey! You done good! You got all the leaves!	<b>Сирник:</b> Альо. А шо, картопля вродила? Чуєш, а гній засипав?
---	--

Приїхавши до Японії, Сирник із захватом розглядає країну, в якій ще ніколи не був: все для нього нове і певним чином незрозуміле. Коли Сирник бачить машину, яка працює в полі і просіює рис, в оригінальному варіанті анімаційного фільму він запитує, чи той вже зібрав усі листки. Ця ситуація показує, що режисери хотіли зайвий раз продемонструвати провінційне походження персонажа. Перекладач обрав стратегію доместикації і вирішив змінити *листки* на *картоплю*, тобто використати реалії, які є добре знайомі українцям. Окрім цього, уся репліка Сирника була перекладена за допомогою техніки зміни значення.

### Список літератури

Вострецова В. Застосування доместикації та форенізації при перекладі текстів різних типів. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. Вип. 116. С. 103-106.

Матківська Н. А. Відтворення ідіолектних особливостей мовлення персонажа Сирника в перекладі анімаційних фільмів «Тачки» і «Тачки 2» українською, німецькою й іспанською мовами. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія*. 2015. Т. 18, № 1. С. 94-101.

Тьопенко Ю., Стежко Ю. Перекладацька стратегія доместикації як чинник національної ідентифікації. *Вісник КНЛУ. Серія «Філологія»*. 2015. Том 18. № 2. С. 184-189.

Анімаційний фільм «Car» англійською мовою / Режисер Джон Лесестер. Кінокомпанія Walt Disney Pictures, 2006.

Анімаційний фільм «Тачки» українською мовою / Режисер дубляжу Костянтин Лінартович / Перекладач Олекса Негребецький. Студія «Невафільм», 2006.

Анімаційний фільм «Car 2» англійською мовою / Режисер Джон Лесестер. Кінокомпанія Walt Disney Pictures, 2011.

Анімаційний фільм «Тачки 2» українською мовою / Режисер дубляжу Костянтин Лінартович / Перекладач Сергій Ковальчук. Студія «Le Douen», 2011.

<http://hromadske.ua/posts/oleksa-nehrebetskyi-khreshchenyi-batko-ukrainskoho-dubliazhu>

## НАРАТОЛОГІЧНО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУВАННЯ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ ДЛЯ ДІТЕЙ АВСТРАЛІЇ

**Олена Ставенко, Херсонський державний університет, м. Херсон**

Домінантною характеристикою австралійських художніх текстів для дітей є їх унікальна міфопоетика. Під останньою розуміємо наративну трансформацію

міфологічних образів і сюжетів, що втілюються в їх наративній будові за допомогою різноманітних лінгвостилістичних засобів і наративних прийомів. Із огляду на оповідну природу художніх текстів для дітей, у основі яких лежить історія про певні події з життя вигаданих персонажів, та на сучасну спрямованість мовознавчих студій виявляти мовні одиниці, що містять особливе етнокультурне значення, аналізуємо австралійські художні тексти для дітей, послуговуючись поняттєвими апаратами лінгвокультурології й наратології.

Теоретико-методологічними підвалинами наратологічно-культурологічного аналізування австралійських художніх текстів для дітей слугували праці класичних і сучасних наратологів (Женетт, 1998; Шмид, 2003; Цапів, 2020; Fludernik, 2009) та лінгвокультурологів (Алефиренко, 2010; Воробьев, 2006; Кононенко, 2008; Маслова, 2001; Wierzbicka, 1992). У нашій роботі, слідом за А. Цапів (Цапів, 2020: 4) вважаємо, що австралійські художні тексти для дітей є художніми етнонаративами. *Австралійські художні етнонаративи для дітей* (далі – АХЕД) тлумачимо як історії про вигадані події, що відбуваються у фікційному світі з антропними й антропоморфними персонажами, які мають специфічне, характерне для австралійської лінгвокультури забарвлення, що є експліцитно вираженим або імпліцитно реалізованим у засобах їх вербалізації.

*Наратологічно-культурологічний підхід* до аналізування АХЕД охоплює п'ять етапів. Перший, *підготовчий етап*, передбачає: по-перше, вивчення особливостей становлення й розвитку літератури для дітей Австралії, по-друге, суцільну вибірку з-поміж усього її різноманіття загальнонавчаних, найбільш цитованих, високоякісних австралійських художніх текстів, написаних для читачів дошкільного й молодшого шкільного віку (від 2-х до 12-ти років), і по-третє, з'ясування широкого контексту створення того чи того тексту (часу й місця публікації, відомостей про автора). Зазначимо, що до АХЕД належать художні тексти, написані носіями австралійської лінгвокультури – авторами, які народилися в Австралії, або емігрували на континент у ранньому дитинстві.

Другий, *нарративно-стратегічний етап* нашого дослідження полягає в аналізованні нарративних прийомів і засобів конструювання АХЕД, до яких відносимо: 1) часові й просторові характеристики історії, про яку розповідається – хронотоп як основний засіб конструювання фікційного світу художнього тексту (Bridgeman, 2007: 52); 2) персонажів як учасників зображуваних подій, сконструйованих автором для певної цілі за допомогою форм вербальної репрезентації в тексті (Margolin, 2007: 66–79); 3) фокалізатора – інстанцію, чия точка зору направляє нарративну перспективу, визначає характер поданої в тексті інформації (Женетт, 1998: 389); 4) постать наратора як оповідну інстанцію в художньому тексті, що здійснює вибір, аранжування та наповнення епізодів нарративу (Шмид, 2003: 68); 5) і модель нарації як певний спосіб конструювання оповіді (розташування нарративних епізодів), що сприяє активації знань адресата про певний різновид діяльності за допомогою тих чи тих нарративних прийомів і нараційних «тригерів» (Цапів, 2020: 5).

Наступний етап – *лінгвостилістичне й лінгвокультурологічне аналізування АХЕД* передбачає виявлення етнокультурно забарвлених мовних одиниць, що слідом за В. Масловою «набули символічного, еталонного, образно-метафоричного значення в культурі та що узагальнюють результати людської свідомості (архетипної та протипної), зафіксовані в міфах, легендах, ритуалах, обрядах, фольклорних і релігійних дискурсах, поетичних і прозових художніх текстах, фразеологізмах і метафорах, символах» (Маслова, 2001: 28). Цей етап охоплює з'ясування семантики таких мовних одиниць (лінгвокультурем, лінгвокультурних концептів, етноконцептів, етноархетипів, міфологем та символів), їх етнокультурного значення та ролі в нарративній будові АХЕД.

Аналізування нарративної будови й лінгвокультурних особливостей АХЕД уможлиблює *реконструювання моделі нарації*, за якою формується той чи той художній нарратив. Цей етап передбачає систематизацію виявлених на попередніх етапах ознак й зведення їх у низку узагальнених моделей нарації, що різняться за основними нарративними прийомами конструювання. Було виявлено,

що серед художніх наративів для дітей поширеними є моделі нарації, що корелюють із ігровою діяльністю дітей (Цапів, 2020: 3, 17–19).

На останньому, *таксономічному етапі* дослідження виявляємо основні типи АХЕД. Відповідно до особливостей моделі нарації, фокалізації, а також системи персонажів і хронотопу, виокремлюємо чотири основні типи АХЕД: пригодницькі, ініціаційні, повчальні та етіологічні. Наприклад, для пригодницьких АХЕД характерними є сюжетна будова «*home-away-home*»; модель нарації «Квест», у ході розгортання якої в тексті персонажі зі сталими характеристиками долають перешкоди у пошуках бажаного; фокалізація через антропоморфного або антропного головного персонажа-дитину; і етнохронотоп та етноперсонажі, у засобах вербалізації яких лежать лінгвокультуреми, етноконцепти, міфологеми, етноархетипи, характерні для австралійської лінгвокультури. Отже, наратологічно-культурологічний підхід до аналізування АХЕД уможлиблює всебічне висвітлення етнокультурних смислів, утілених у наративній структурі художніх текстів. Перспективним вбачаємо порівняльне дослідження художніх етнонаративів для дітей різних національностей і етносів, що сприятиме покращенню міжкультурної комунікації.

### Список літератури

- Алефиренко Н. Ф. Лингвокультурология: ценностно-смысловое пространство языка: учеб. пособие. Москва: Флинта, Наука, 2010. 224 с.
- Воробьев В.В. Лингвокультурология. Москва: Изд. Рос. ун-та дружбы народов, 2006. 332 с.
- Женетт Ж. Фигуры. В 2-х томах. Том 1–2. Москва Изд-во им. Сабашниковых, 1998. 554 с.
- Кононенко В. Українська лінгвокультурологія: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2008. 328 с.
- Маслова В. А. Лингвокультурология: учеб. пособ. Москва: «Академия», 2001. 208 с.
- Шмид В. Нарратология. М.: Языки славянской культуры, 2003. 312 с.
- Цапів А. Поетика наративу англійськомовних художніх текстів для дітей: автореф. дис. ... докт. філол. наук: 10.02.04. Харків, 2020. 40 с.
- Bridgeman, T. Time and Space. *The Cambridge Companion to Narrative* / edited by David Herman. New York: Cambridge University Press, 2007. pp. 52–65.
- Fludernik, M. An Introduction to Narratology. London, New York: Routledge, 2009. 200 p.
- Margolin, U. Character. *The Cambridge Companion to Narrative* / edited by David Herman. New York: Cambridge University Press, 2007. pp. 66–79.
- Wierzbicka, Anna. Semantics, Culture, and Cognition. Universal Human Concepts in Culture-specific Configurations. New York: Oxford University Press, 1992. 488 p.